

22 juni: Vluchtelingenzondag

De Verenigde Naties hebben 20 juni uitgeroepen tot Internationale Dag van de Vluchteling. Wereldwijd is er dan aandacht voor het lot van vluchtelingen. Dan worden ook de nieuwste cijfers voorgesteld. Zodoende weten we dat er in deze tijd meer mensen op de vlucht zijn dan ooit: ruim één procent van de wereldbevolking. De oorlog in Oekraïne heeft ook binnen Europa zelf een vluchtelingenstroom op gang gebracht. In de meeste Europese landen werden Oekraïense vluchtelingen gelukkig met open armen ontvangen. Maar dan is het wel heel wrang om te weten dat tegenover vluchtelingen uit andere delen van de wereld een schaamteloos ontmoedigingsbeleid wordt gevoerd. Zoals de verschillende plannen om vluchtelingen te deporteren naar landen waar de mensenrechten allermist gegarandeerd zijn. Het feit dat dit soort maatregelen genomen wordt, geeft wel aan hoe harteloos het beleid van veel Europese landen is jegens een groot deel van de vluchtelingen die in Europa bescherming zoeken.

Zeventig jaar geleden, in 1951 is door de Verenigde Naties het Vluchtelingenverdrag aangenomen. Dit is een nadere uitwerking van artikel 14 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waarin staat dat 'een ieder het recht heeft asiel te zoeken en dat te genieten'.

Op deze zondag is het niet alleen Wereldvluchtelingendag van de VN, maar ook de eerste zondag van de zomer. Via het leesrooster worden we geconfronteerd met de vraag hoe we aankijken tegen mensen die in onze ogen vreemd zijn of zich vreemd gedragen. Wat heeft dit te zeggen aan ons, zoals wij hier en nu volgelijng proberen te zijn van Jezus van Nazareth?

De subgroep Migratie (voorheen MiSaG) van de werkgroep Kerk in de Samenleving heeft twee sets liturgiesuggesties uitgewerkt. De eerste set is gebaseerd op het eerste hoofdstuk van het boek Ruth en de tweede set op de lezingen volgens het oecumenisch leesrooster.

Liturgiesuggesties 1: Ruth

Liedsuggesties

Lied 802: Door de wereld gaat een woord

Lied 801: Door de nacht van strijd en zorgen

Lied 806: Zomaar te gaan met een stok in je hand

Lied 793: Bron van liefde, licht en leven

Lied 823: Gij hebt o Vader van dit leven

Lezingen:

OT: Ruth 1

NT: Marcus 4:35-41

Preekvoorbeeld over Ruth 1

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Enkele weken geleden vierden we Pinksteren.

We dachten toen aan wat er gebeurde in Jeruzalem vijftig dagen na Jezus' opstanding.

We geloven dat de Heilige Geest van God toen kwam op Jezus' vrienden en volgelingen. Vanaf toen was de Jezus beweging een feit.

Het is een beweging die tot op vandaag, tot hier en nu, doorgaat. Weliswaar in een andere, misschien een moeilijkere, in ieder geval in een geseculariseerde wereld(?)

Het christelijke Pinksterfeest heeft wortels in het Joodse Wekenfeest, Sjavoeth. Dit jaar vielen het Pinksterfeest en het Joodse Wekenfeest Sjavoeth bijna samen, met maar een weekje verschil.

Enkele weken geleden, op de Sabbat, een week vóór ons Pinksterfeest, vierden Joden over de hele wereld dit feest. Het Wekenfeest wordt vanouds gevierd bij het begin van de oogsttijd en later is men op dit feest ook gaan vieren dat God zijn woorden en wetten gaf aan zijn volk, Hij gaf hun zijn Thora op de berg Sinaï.

Die woorden en wetten zijn figuurlijk het belangrijkste wat God in onze wereld heeft gezaaid en eenmaal komt de grote oogst, dat heel de wereld Gods woorden en wetten zal doen en dat het goed zal zijn. Ook wij geloven in dat visioen.

Ik vertel dat omdat we daardoor ook op het spoor komen waar ons Pinksterfeest eigenlijk over gaat. Het gaat om oogst! Ook nu nog werkt dat door.

Het goede nieuws van Jezus Christus' opstanding is de wereld ingegaan en zij die erin geloven zijn de eerste opbrengst daarvan.

Jezus is hét belangrijkste Woord van God en door de Heilige Geest komen we steeds dichterbij het moment dat iedereen dat van Hem hoort en vertrouwt.

In de synagoge wordt op het Wekenfeest het boek Ruth gelezen.

Dat hebben wij vandaag ook gedaan, althans het eerste hoofdstuk eruit.

We hoorden hier vandaag op deze Wereldvluchtelingendag dus Ruth 1 klinken (naast het verhaal over de storm op het meer, die door Jezus tot zwijgen werd gebracht)

Het zijn mooie verhalen. Of nou ja, mooi...?

Er komt een heleboel verdriet en ellende in voor: droogte, honger, dood...

(Naast de angst van de leerlingen over de storm op het meer, terwijl Jezus slaapt)

Maar te midden van dat alles straalt Ruth. Zij zegt iets ongelooflijk moois.

Want wat zegt Ruth? 'Jouw volk is mijn volk en jouw God is mijn God.'

Ik denk wel eens: Wat zou de wereld daarvan opknappen, als dat vaker zou klinken!

'Jouw volk is mijn volk en jouw God is mijn God.'

Jouw toekomst is mijn toekomst.

Jouw land is mijn land.

Jouw vrienden zijn mijn vrienden.

Jouw probleem is mijn probleem.

Jouw verleden is mijn verleden.

Jouw tekort is mijn tekort.

Jouw kerk is mijn kerk.

Jouw lied is mijn lied.

Jouw geloof is mijn geloof.

Jouw seksuele oriëntatie is mijn seksuele oriëntatie.

Jouw gender is mijn gender.

Jouw genot is mijn genot.

Jouw kerkgebouw is mijn kerkgebouw.

Jouw kerkenraad is mijn kerkenraad.

Jouw ambt is mijn ambt.

Jouw familie is mijn familie.

Jouw vader en moeder zijn mijn vader en moeder.

Jouw broers en zussen zijn mijn broers en zussen.

Jouw oorlog is mijn oorlog.

Jouw trauma is mijn trauma.

Jouw vrede is mijn vrede.

Jouw stress is mijn stress.

Jouw burn-out is mijn burn-out.

Jouw zoektocht is mijn zoektocht.

Jouw twijfel is mijn twijfel.

Jouw vertrouwen is mijn vertrouwen.

Jouw secularisatie is mijn secularisatie.

Jouw klimaatcrisis is mijn klimaatcrisis.

Jouw inflatie is mijn inflatie.

Jouw duurzaamheid is mijn duurzaamheid.

Jouw parkeerbeleid is mijn parkeerbeleid.

Jouw club is mijn club.

Jouw stad is mijn stad.

Jouw mantelzorg is mijn mantelzorg.

Jouw huishouden is mijn huishouden.

Jouw schulden zijn mijn schulden.

Jouw verlangen is mijn verlangen.

Jouw leven is mijn leven.

Jouw waarheid is mijn waarheid.

En ik kan zo nog wel een tijdje doorgaan:

Jouw blinde vlek is mijn blinde vlek.
Jouw gasrekening is mijn gasrekening.
Jouw huidskleur is mijn huidskleur. Enzovoort...

Ik heb overwogen om mijn preek alleen maar te laten bestaan uit zinnnetjes als deze: Jouw..... is mijn..... (vul maar in!)

Ik hoop dat u gevoeld heeft en nog voelt wat er gebeurt als dit soort zinnnetjes klinken. Je voelt verbinding, contact, nabijheid, liefde. Tóch?
Hoe anders gaat het er aan toe in onze wereld nu!

En ik hoop ook dat je het verlangen voelt. Dat je denkt: Ja! Dat je hart open gaat. Dat je hoopt dat iemand tegen jou zegt: Dat van jou, dat is ook van mij.

Ruth zegt iets heel bijzonders daar op de grens van Moab en Israël.
In een hoofdstuk vol kommer en kwel – honger, dood, loslaten, bitterheid – stralen haar woorden als sterren in de nacht.
Ze stralen ook in de nacht van onze wereld.

Wij leven in een wereld van mijn en dijn.
Een wereld waarin broeders en broedervolken elkaar naar het leven staan.
Een wereld van arm en rijk. Een wereld van overvolle bootjes met vluchtelingen, die om de oorlog, het geweld in hun land te ontvluchten, de onzekerheid en het gevaar van het ruime sop, van de chaos op zee kiezen, niet wetend wat hun toekomst zal zijn of waar ze uit zullen komen. We leven in een wereld van losers en de happy few.

De woorden van Ruth stralen ook in de nacht van ons leven.
Ons leven waarin we ook zomaar tegenover elkaar kunnen komen staan.
Waar de dingen makkelijker kapot kunnen gaan dan dat je ze herstelt.
Waar ziekte en dood ons leven en onze relaties bedreigen.

Bij alles wat uiteenvalt, bij alle loslaten en elkaar laten vallen, horen we vandaag iets anders: 'Jouw volk is mijn volk en jouw God is mijn God.'

Hoe kan Ruth dit zeggen? Hoe komt ze erop? En hoe kunnen wij ook zo ver komen? Dat we echt verbinding maken met elkaar?

Ruth zegt: 'Jouw God is mijn God.' Ruth verbindt zich met de God van Naomi, de God van Israël.

En het bijzondere van die God is dat Hij, hoewel Hij Naomi's God is, hoewel Hij Israëls God is, juist als die héél bijzondere God, de God van heel de wereld, van alle mensen wil zijn.

Hij kiest dat ene volk uit met het oog op alle volken.
Hij geeft hen zijn Woord opdat eenmaal de aarde vol zal zijn van kennis van de HEER, zoals de zee vol water is (Habakuk 2:14).

Het is die unieke God die verbinding mogelijk maakt.
Hij is het geheim van die diepe verbondenheid waarin Ruth ons voorgaat.
God wil niet alleen jouw God zijn, niet alleen mijn God zijn, nee, Hij wil ònze God zijn.

Hebben wij misschien zo'n moeite ons met elkaar te verbinden, omdat we zo'n moeite hebben om in die God te geloven? Omdat wij 21^e– eeuwse Westerse mensen zijn, die leven in een cultuur die in alles lijkt te zeggen: 'Dat gelóóf je toch niet meer?!'

Doe niet zo gek! Zoek een andere hobby!' En wat komt dat bij ons binnen.
Het sijpelt door allerlei kieren ons leven binnen.

Wat wij nodig hebben is iets meer van die stoerheid van Ruth. Ze gáát mee!
Ze laat zich niet wegsturen. Ze gaat niet terug naar het oude en vertrouwde.
Ze duikt niet weg. Ze weerstaat de golven van Naomi's emotionele smeekbedes om toch maar terug te gaan. Zij zal met haar meegaan. Zij zal Moab achter zich laten.

Wat ik zou willen zeggen is dit: Wees als Ruth! Weg moeten we uit het Moab van onze tijd. Het Moab van 'je leeft maar één keer', 'haal eruit wat erin zit', 'pak wat je pakken kan', 'zorg dat je zelf niets tekort komt, want een ander doet dat ook'.
Het Moab van ongeloof en je schouders ophalen.

Geloof vraagt iets van die onverzettelijkheid van Ruth.
Zoals de Oekraïners hun land verdedigen tegen een veel sterkere veroveraar,
zo staan we als gelovigen in onze tijd.
Als iedereen roept dat het onzin is, als zelfs Naomi zegt: 'Ga toch terug.' -> dan tóch volhouden!
'Jouw volk is mijn volk en jouw God is mijn God.'

Pinksteren is het feest dat ons de moed geeft om het vol te houden. Pinksteren is het feest dat ons verlangen naar verbinding voedt. Pinksteren is het feest dat het visioen levend houdt dat eenmaal de hele wereld vol zal zijn van de kennis van God.

Pinksteren is het feest van de stoerheid, de volharding en de vrijmoedigheid.
Daar stonden Jezus' vrienden en volgelingen in het bekende Pinksterverhaal uit Handelingen 2 voor. In een stad vol mensen.
Voor het oog van heel de wereld: 'Wij zijn niet dronken, wij zijn niet gek, wij zijn niet achterlijk en niet ouderwets.
Wij zijn de volhouders, wij zijn de onverzettelijken, wij zijn trouw, wij geloven in verbondenheid, wij geloven in God, onze God, jouw God.'

Jouw taal is mijn taal. Jouw goede boodschap is mijn goede boodschap.
Jouw Jezus Christus is mijn Jezus Christus.

Wees als Ruth!
Laten wij de mensen zijn van: 'Jouw volk is mijn volk en jouw God is mijn God'.
En ons niet laten leiden door de angst van de leerlingen bij de storm op het meer. Want angst is een slechte raadgever.
Geloof en moed en vertrouwen om het vol te houden in deze tijd, ondanks alles!
Dat wens ik ons allen toe! **AMEN**

Liturgiesuggesties 2: Lucas 8 (Oecumenisch leesrooster)

Liedsuggesties

Lied 1005: Zoekend naar licht

Lied 652: Zing jubilate voor de Heer

Lied 809: Blijf niet staren op wat vroeger was

Lied 833: Take, o take me as I am

/ Neem mij aan zoals ik ben

Lied 789: Delf mijn gezicht op

Lied 419: Wonen overal nergens thuis

Lezingen

OT: Jesaja 65:1-9

NT: Lucas 8:26-39

Preekvoorbeeld

over de lezingen van het leesrooster

Geliefde mensen van God,

De zorg voor vreemdelingen is een voortdurend terugkerend thema in het Oude Testament, met name in de zgn. boeken van Mozes (de eerste vijf Bijbelboeken) maar zeker ook bij de profeten. In Jesaja 56, dus negen hoofdstukken vóór de passage van deze zondag, profeteert Jesaja bijvoorbeeld dat de tempel een huis van gebed zal zijn voor alle volkeren. Daarnaast is het oude Israël zelf maar al te vertrouwd met ballingschap, buiten je eigen land moeten leven. Het verlangen naar terugkeer is ook iets dat veelvuldig terugkomt bij de profeet Jesaja en bij anderen. Maar daarnaast spreekt diezelfde profeet Jesaja zich ook meermalen uit tegen de arrogantie van een volk dat zich erop laat voorstaan, het uitverkoren volk van God te zijn.

Maar heeft een volk dat zich laat voorstaan op z'n uitverkiezing niet meteen z'n recht van spreken verloren? Uitverkoren volk, volk van God: dat is nooit eigen verdienste in de Bijbel. Het wordt geschonken door de Allerhoogste. Eerder nog wordt op verschillende plaatsen in het Oude Testament benadrukt, dat het oude Israël al even onwaardig is als andere volken – nochtans heeft God hen uitgekozen. En dan ook nog: uitverkoren zijn brengt verantwoordelijkheid met zich mee. Zoals de zorg voor vreemdelingen, weduwen en wezen. De zorg dus voor wie, in de woorden van psalm 82, “geen verweer hebben”. Misschien moeten we het zelfs wel omdraaien. En zeggen: wie tot het volk van God behoren, zijn zij die opkomen voor vreemdelingen, weduwen en wezen. Die opkomen voor hen, die geen verweer hebben.

Maar als we de lezing van vandaag uit Jesaja 65:1-9 in dit licht lezen, springt vooral in het oog dat het oude Israël op dat moment kennelijk het spoor bijster is. Het volk houdt zich niet meer aan de heilige gebruiken van het verbond met God, maar vinden zichzelf tegelijk te heilig voor anderen. De hypocrisie overheerst. Jesaja heeft het daarbij vooral over de religieuze gebruiken, maar in de wereld van het Oude Testament zijn de religieuze voorschriften niet los te zien van de geboden die over het sociale leven gaan - zoals het gebod om goed te zorgen voor weduwen, wezen en vreemdelingen. Dat is misschien wat moeilijk in te voelen voor ons, mensen anno 2022. Voor ons horen geloof en dagelijks leven al te vaak tot verschillende werelden. Maar in de wereld van de Bijbel is zo'n scheiding ondenkbaar en dan vooral in de wereld van de profeten.

Wie met deze lezing in het achterhoofd kijkt naar de huidige situatie aan de grenzen van Europa, wordt mogelijk getroffen door de parallellen. De Europese regeringen, beducht voor de opkomst van het rechts-populisme, houden vreemdelingen en vluchtelingen maar liever buiten de deur.

Daarbij wordt al te vaak het argument van cultuurverschillen gebruikt, alsof wij in Europa 'te heilig' zouden zijn voor vluchtelingen. Al te makkelijk blijft dan buiten beeld, dat veel van de situaties waardoor mensen op de vlucht gaan mede veroorzaakt zijn door het beleid van de Europese landen en hun bondgenoten. Het koloniale verleden, de militaire deelname aan conflicten overal ter wereld, wapenhandel... Ons deel van de wereld heeft heel wat te verantwoorden. Het ruimhartig opvangen van vluchtelingen zou tenminste een deel van die verantwoording kunnen zijn. Maar waar het volk in de tijd van Jesaja zichzelf als uitverkoren volk beschouwde, en tegelijk de geboden van de Allerhoogste aan de laars lapte – daar gaat het Europese vluchtelingenbeleid rechtstreeks in tegen diezelfde 'Europese waarden' waar we zo hoog van opgeven. Zoals rechtsstaat, democratie, openheid van de samenleving. Ook hier: de hypocrisie overheerst.

Dat is de ene kant van het verhaal – van het verhaal van Jesaja in de zesde eeuw vóór Christus en van ons verhaal anno 2025. Er is echter in de lezing uit Jesaja ook een andere kant van het verhaal. Dat is: de onophoudelijke en onverwoestbare trouw van God en Zijn grote lankmoedigheid. Al zoeken mensen Hem niet, al zijn mensen nóg zo hypocriet: toch laat Hij zich vinden. En zolang er iets goeds te vinden is in een mens, zal God haar of hem altijd een kans geven. Betekent dit dat er nog hoop is voor het schijnbaar zo hartenloze Europa?

Waar Jesaja misschien vooral de kant laat zien van de bevoorrechten – het uitverkoren volk – laat de evangelist Lucas veel meer het zoeklicht vallen op de rand van de samenleving. Hij voert een mens ten tonele, die wel zo ongeveer het toppunt van uitgesloten is. En dan valt op, hoe het verhaal in de eerste plaats beschrijft hoe slecht de man er aan toe is. Hij heeft geen kleren aan. Dat betekent méér dan dat hij zomaar naakt rondloopt. Kleren, een mantel zijn symbolen van vertrouwen, van bescherming, van je veiligheid. De man zonder kleding is de man zonder vertrouwen, zonder uiterlijke of innerlijke veiligheid.

Hij heeft geen huis, staat er, geen ruimte waar hij zich beschut voelt en waarin hij zich veilig weet. Er wordt verteld dat hij loopt bij de graven. Ook dat is veelzeggend: hij leeft, maar leeft te midden van de doden. Zijn bestaan is a.h.w. dat van een 'levende dode'. Hij staat helemaal buiten de samenleving. Hij is niet meer menselijk. Zelfs zijn eigen naam is verduisterd geraakt. Hij is door demonen bezeten, zo staat er. Dat kun je in onze 21e-eeuwse taal opvatten als: hij is geestesziek. Maar wat de bijbel en wat het verhaal over de man die naar Jezus roept wel kan duidelijk maken is hoe leven, elk leven verziekt kan raken. Zo'n verziekt leven kan leiden tot uitsluiting. Maar misschien moeten we hier ook de boel maar eens omdraaien. Uitsluiting, om wat voor reden dan ook, leidt al te vaak tot een verziekt leven. De bezetene in het verhaal van Lucas is daar een sprekend voorbeeld van. Wie is die man eigenlijk? Heeft iemand ooit wel eens naar zijn naam gevraagd? Of is hij altijd op afstand gehouden? Hebben de mensen altijd óver hem gesproken, maar niet mét hem?

Jezus vraagt hem echter wél naar zijn naam. Hoe is je naam, dat is veel meer dan de ongelukkige vertaling: hoe heet je? Hoe is je naam, dat betekent in de kern: Wie ben je? Wie ben jij? Waar mensen naar elkaars naam vragen, daar kunnen zij van 'levende doden' tot levende mensen worden. Daar kunnen vooroordelen opgeruimd worden. Daar kunnen wij van vreemdelingen tot zusters en broeders van elkaar worden. Maar zo ver is het met deze man nog niet. Kennelijk heeft hij zich zó sterk vereenzelvigd met zijn status van uitgestotene, van bezetene, van niet-mens, dat hij alleen maar kan zeggen: Legio, legioen. In Romeinse legers bestond een legioen uit zo'n 10.000 bewapende mannen. Ze vormden een straffe militaire eenheid. Een legioen heeft het leven van de man overgenomen. Maar ook andersom: hij kan zichzelf alleen nog maar zien als 'legioen', een veelheid zonder naam en zonder gezicht. En hoe heeft dat zo kunnen gebeuren, dat hij zó naar zichzelf is gaan kijken? Is het te ver gezocht als ik vermoed, dat hij over zichzelf spreekt zoals - al te vaak - anderen over hem gesproken hebben?

Niet als individu, zeker niet als broeder, zeker niet als kind van God. Zoals ook nu nog – al te vaak – wordt gesproken over vluchtelingen en anderen aan de rand van de samenleving. Als een legioen, een bedreigende horde. Een tsunami van vluchtelingen.

Nu is het ook best griezelig, om te maken te krijgen met mensen die anders zijn dan ikzelf. Die er net even wat anders uitzien, een andere taal spreken, voor wie andere dingen vanzelfsprekend zijn. In de jaren 1990 woonde ik nog in een leefgemeenschap, waarin wij ook regelmatig vluchtelingen onderdak gaven. En ik vond het altijd spannend, als er weer nieuwe medebewoners kwamen. Maar als die er eenmaal waren, als we elkaar in de ogen hadden gezien, en – heel belangrijk – als we elkaar een keer bij de naam hadden genoemd: dan veranderde alles. Elkaar als mens ontmoeten, jij met jouw naam en ik met mijn naam: dat maakt altijd een wereld van verschil. Hoe is je naam? Dat is de kernvraag van het leven. De kernvraag van de Bijbel. De kern van de Bijbel, de kern van het leven van Jezus zit in het persoonlijke. Jij bent gezien. Jij bent gekend. Ik mag er zijn. Ik hoef niet op te gaan in een geheel; ik ben geen legioen. Ik hoef niet in een keurslijf te zitten. Ik mag ik zijn. De diepste essentie is dat ik mij gekend mag weten en dat ik daarop mag vertrouwen tot over alle grenzen heen. Ook over die zo vaak hermetisch gesloten landsgrenzen heen.

Het vervolg van het evangelieverhaal lijkt wreed en spectaculair. Jezus drijft de demonen uit en stuurt ze in de varkens die daar geweid worden. Vervolgens slaan de varkens op hol, storten zich van de afgrond en verdrinken in de zee. Daar versmoren ze, zegt de Statenvertaling plastisch. Als je dat leest van die varkens hoef je geen lid te zijn van GAIA of Natuurpunt om dit gruwelijk te vinden. De onschuldige varkens worden geslachtofferd. De bijbel lijkt niet zo diervriendelijk, zacht gezegd.

Toch wordt er naast het gruwelijke ook met die varkens iets anders gezegd. Demonen zijn er, verscheurende machten bestaan in ieders leven. Ze worden in dit verhaal gestuurd naar de plaats waar ze horen: de afgrond. Zo wijst dit verhaal naar het scheppingsverhaal terug. Dat zegt: alles is er: het licht en het donker, het droge en de zee. Alles is er: goede en de verscheurende krachten. Ook in ons leven. Ook bij jou en bij mij. Waar het om gaat is dat die kwade machten op hun plaats gezet worden. Waar het om gaat is dat ze niet alles doordringen en verscheuren. We mogen het kwade telkens op zijn plek zetten in de afgrond van het bestaan; de afgrond van óns bestaan.

Hoe is uw naam? Die vraag brengt de man bij de essentie van zijn bestaan. Die vraag brengt hem bij waartoe hij mens is. En tegelijkertijd mag je die vraag de essentie van God noemen. God heeft twee kanten. God is een vraag: wie ben jij? Maar ook een belofte: Ik zal er zijn.

De roepstem die wij God noemen klinkt in de richting van de man. En klinkt door dit verhaal heen ook in onze richting. De Stem van de Roepende is voor hem en is ook voor ons de Stem van Belofte. Door alles heen ben Ik er, zal ik er zijn, als iemand die jou kent, jou ziet, jou als dragende en verbindende kracht omgeeft, jou optilt, neerzet en in de ruimte duwt.

Geliefde mensen van God: geen mens is een legioen. Ook die mensen die van ver komen, die er anders uitzien, een andere taal spreken, voor wie andere dingen vanzelfsprekend zijn dan voor ons: ook die mensen zijn kinderen van God, onze zusters en broeders. En we kunnen elkaar ontmoeten waar we elkaar bij name noemen en in de ogen zien – over alle grenzen heen. Als wij zó kunnen leven, dan mogen wij ons mensen van God noemen. Niet om ons daarop te laten voorstaan. Maar als gave van God, een gave aan elkaar in de allereerste plaats.

Moge het zo zijn.